

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 23.9.2021
SWD(2021) 275 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

om de territoriella planerna för en rättvis omställning

1. INLEDNING

Mekanismen för en rättvis omställning infördes som en del av den europeiska gröna given för att ingen person eller region ska lämnas utanför vid omställningen till en klimatneutral ekonomi. Den omfattar Fonden för en rättvis omställning (FRO), som kommer att investera 17,5 miljarder euro under perioden 2021–2027 i de territorier som påverkas mest av omställningen till en klimatneutral ekonomi.

FRO-förordningen trädde i kraft den 1 juli 2021¹. Medlemsstaterna håller redan på att förbereda sina territoriella planer för en rättvis omställning (*de territoriella planerna*) och de tillhörande sammanhållningspolitiska programmen med utgångspunkt i bilaga D till landsrapporterna från februari 2020 enligt den europeiska planeringsterminen².

I detta dokument framför kommissionens avdelningar sin åsikt och dokumentet är inte bindande för Europeiska kommissionen. Endast Europeiska unionens domstol har behörighet att tolka EU-rätten med avgörande verkan.

2. DET STRATEGISKA LÄGET I EU

Den europeiska gröna given är EU:s nya tillväxtstrategi. Det långsiktiga och långtgående målet är att ställa om EU till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi, där det år 2050 inte längre förekommer nettoutsläpp av växthusgaser, där ekonomisk tillväxt har frikopplats från resursförbrukning och där ingen person och ingen region lämnas utanför. I strategin betonas att det behövs en omvälvande förändring inom alla sektorer, som transport, energi, jordbruk, byggindustri och annan industri, samtidigt som inlåsning i ohållbara metoder måste undvikas³.

För att hållbarhetsrelaterade omställningar ska lyckas krävs en strategisk vision, investeringar i och införande av innovativa lösningar, utfasning av ohållbar praxis och att omställningen sker på ett rättvist sätt⁴. Emellertid befinner sig inte alla medlemsstater, regioner och städer i samma position när de inleder omställningen och de har inte heller samma kapacitet att agera. Dessutom kommer människor och arbetstagare att påverkas på olika sätt. Den europeiska gröna given förvandlar därför klimat- och miljöutmaningar till möjligheter och eftersträvar en rättvis och inkluderande omställning för alla.

Mekanismen för en rättvis omställning infördes som en del av investeringsplanen för den gröna given för att uppfylla målet att ingen ska lämnas utanför⁵. Mekanismen omfattar FRO,

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning.

² Kommissionens generaldirektorat för stöd för strukturreformer tillhandahåller tekniskt stöd för upprättandet av de territoriella planerna till 17 medlemsstater. Genom instrumentet för tekniskt stöd kan medlemsstaterna dessutom få riktat stöd för genomförandet av den rättvisa omställningen.

³ COM(2019) 640 final.

⁴ Verktygslåda för hållbarhetsomställningar, https://ec.europa.eu/regional_policy/sv/information/publications/guidelines/2020/supporting-sustainability-transitions-under-the-european-green-deal-with-cohesion-policy-toolkit-for-national-and-regional-decision-makers.

⁵ COM(2020) 21 final.

som upprättades inom ramen för sammanhållningspolitiken, som är EU:s viktigaste politik för att minska skillnaderna mellan och uppnå strukturella förändringar i Europas regioner. Den delade förvaltningen inom sammanhållningspolitiken säkerställer att nationella, regionala och lokala myndigheter och berörda parter känner ansvar för omställningsstrategin. Förutom FRO kommer ett särskilt program för en rättvis omställning inom ramen för InvestEU att locka privata investeringar till de territorierna, samtidigt som en lånefacilitet för den offentliga sektorn, som EU-budgeten står garant för, kommer att stödja offentliga investeringar på förmånliga villkor.

Vid utformningen av mekanismen för en rättvis omställning beaktades erfarenheter från tidigare strukturella omställningsprocesser och dess syfte är att undvika att regioner lämnas utanför, så som skedde vid avindustrialiseringen. Mekanismen bygger på kunskap från tidigare och befintliga initiativ, exempelvis tidigare gemenskapsinitiativ om diversifiering av industriområden som är beroende av industrier i kris (RESIDER, RENAVAL, RECHAR)⁶, initiativet för kolregioner i omställning, som med en integrerad strategi tar sig an omställningen i 34 regioner vars ekonomier är mycket beroende av kol, torv och oljeskiffer⁷, eller pilotprojektet om regioner i industriell omvandling⁸. Mekanismen för en rättvis omställning är ovanlig, dels genom att den riktar sig både till regioner som är beroende av fossila bränslen och sådana som är växthusgasintensiva, dels genom att den kopplar klimatneutralitetsmålet till en platsbaserad strategi för att mildra de negativa följderna av omställningen. Den erbjuder även en blandning av nya instrument, som på ett praktiskt sätt kombinerar bidrag med lån till både den privata och den offentliga sektorn.

3. STÖDBERÄTTIGANDE: DE TERRITORIER SOM PÅVERKAS MEST NEGATIVT AV OMSTÄLLNINGEN

Relevanta lagbestämmelser	
<i>Förordning</i>	<i>Artiklar, skäl eller bilagor</i>
Förordningen om Fonden för en rättvis omställning (2021/1056)	Artikel 2 – Specifikt mål Artikel 6 – Särskilda anslag för yttersta randområden och öar Artikel 11 – Territoriella planer för en rättvis omställning Bilaga II – Förlaga för territoriella planer för en rättvis omställning (avsnitt 1) Skälen 2, 5, 8 och 19
Relaterad lagstiftning	
Förordningen om styrningen av energiunionen ⁹	

⁶ <https://cordis.europa.eu/article/id/1663-assessment-of-community-initiatives-on-the-diversification-of-industrial-areas-dependent-upon-i/>.

⁷ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/initiative-for-coal-regions-in-transition_sv.

⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/industrial-transition.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013, EUT L 328, 21.12.2018, s. 1.

”Dessa territorier ska vara de som påverkas mest negativt, sett till de ekonomiska och sociala konsekvenserna av omställningen” (*artikel 11.1 i FRO-förordningen*)

För att övervinna de största utmaningar som omställningen till en klimatneutral ekonomi medför, särskilt de som avser ekonomin och sysselsättningen, måste de tillgängliga ekonomiska medlen i första hand satsas i de territorier som påverkas mest negativt, sett till de ekonomiska och sociala konsekvenserna av omställningen. Till skillnad från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden+ (ESF+), kommer FRO att fokusera på ett begränsat antal Nuts 3-regioner¹⁰ eller delar av sådana regioner. För att få stöd från FRO måste territorier därför kunna motivera sitt beroende av fossila bränslen (främst kol, brunkol, torv, oljeskiffer, tungolja och diesel) och/eller växthusgasintensiva industrier. Det måste även underbyggas varför dessa territorier påverkas mest negativt, sett till de ekonomiska och sociala konsekvenserna av omställningen, särskilt vad gäller de förväntade förlusterna av arbetstillfällen och omvandlingen av produktionsprocesserna i de industriella anläggningar som har den högsta växthusgasintensiteten¹¹.

”[Omställningen] kommer att vara särskilt krävande för de medlemsstater som är, eller tills nyligen har varit, starkt beroende av fossila bränslen eller växthusgasintensiva industriverksamheter som ska fasas ut eller som måste anpassas” (*skäl 8 i FRO-förordningen*)

Samtliga medlemsstater påverkas av EU:s klimat- och energimål för 2030 och omställningen till ett klimatneutralt EU senast 2050. I de nationella energi- och klimatplanerna¹² och andra relevanta strategier, exempelvis de nationella långsiktiga strategierna¹³, där sådana upprättats, beskrivs nationella mål, med vilka policyer och åtgärder de ska uppnås samt vilka sociala och ekonomiska konsekvenser som förväntas. De regioner som FRO riktar sig till behöver mer hjälp än övriga regioner att anpassa sig till och dra fördel av omställningen till klimatneutralitet, på grund av tillbakagången och/eller omvandlingen inom de ekonomiska sektorer som de är beroende av. Ekonomiska verksamheter som grundas på produktion av fossila bränslen väntas drabbas av en oåterkallelig nedgång i ekonomiska resultat och sysselsättningsnivåer. Andra sektorer med höga utsläpp av växthusgaser, där det går att hitta alternativ till koldioxidintensiva processer för att upprätthålla de ekonomiska resultaten och öka sysselsättningen, kommer i stället att behöva omvandlas.

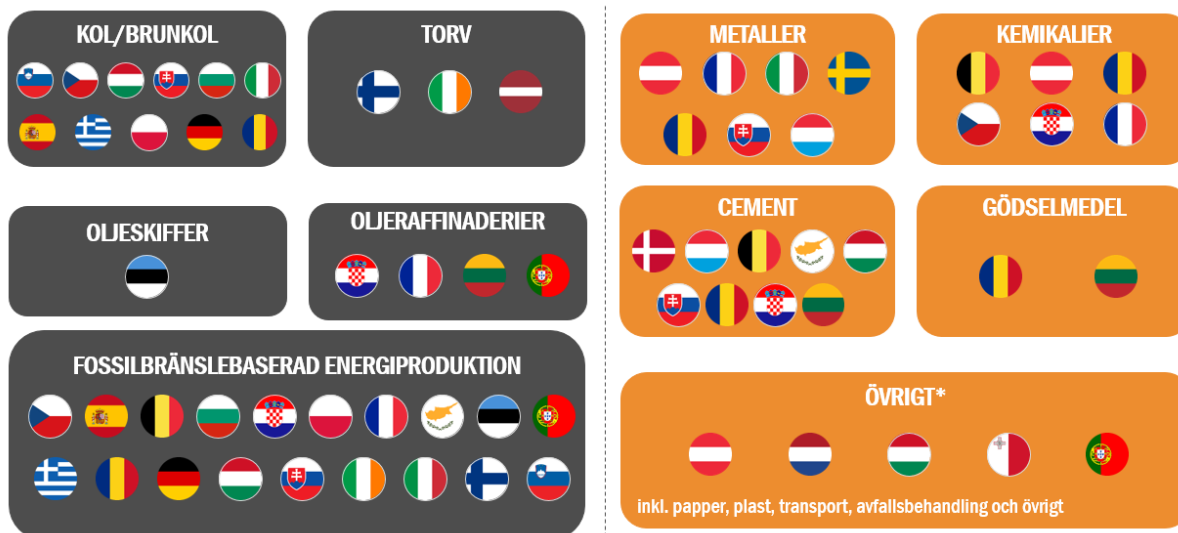
Kommissionen har redan identifierat följande sektorer som potentiellt är på tillbakagång eller genomgår en omvandling på grund av omställningen till klimatneutralitet:

¹⁰ Nomenklaturen för statistiska territoriella enheter.

¹¹ Kommissionen presenterade de investeringsområden som den preliminärt anser att FRO bör prioritera i varje medlemsstat som en del av den europeiska terminsplaneringen (bilaga D till landsrapporterna från februari 2020, se https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-overview-investment-guidance-just-transition-fund-2021-2027-member-state-annex-d_en). Kommissionen fattar sitt slutliga beslut om den geografiska omfattningen genom att anta de program till vilka de territoriella planerna för en rättvis omställning bifogas.

¹² https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans_en.

¹³ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-long-term-strategies_en.

De sektorer på tillbakagång (grå) och i omvandling (orange) som anges i bilaga D till landsrapporterna från februari 2020 enligt den europeiska planeringsterminen

De **sociala följderna** av omställningen till klimatneutralitet rör i första hand sysselsättningen, vilket direkt påverkar hushållens och familjernas försörjning, leder till socialt utestängande och har viktiga könsbetingade konsekvenser. Om man ser till sektorer på tillbakagång i EU, arbetar närmare 237 000 människor inom kolrelaterade verksamheter, nästan 10 000 med torvutvinning och runt 6 000 inom oljeskifferindustrin. Dessutom är många arbetstillfällen indirekt beroende av den värdekedja som är kopplad till fossila bränslen. Sysselsättningen är även betydande inom de växthusgasintensiva industrierna. I vissa fall kommer den sociala påverkan inte att ta sig uttryck i förlorade arbetstillfällen, utan i ett stort behov av omskolning och kompetensutveckling av arbetstagare i industriella sektorer samt rörlighet hos arbetstagare till följd av behovet av teknisk omvandling. Förutom konsekvenserna för arbetsmarknaden kan omställningen påverka inkomster och inkomstfördelning, social inkludering, sammanhållningen i lokalsamhällen, levnadsvillkor, energifattigdom, tillgång till offentliga tjänster eller andra sociala aspekter.

Den **ekonomiska påverkan** av omställningen kommer att variera beroende på om det rör sig om sektorer på tillbakagång eller i omvandling. Att utvinningen, produktionen och användningen av fossila bränslen minskar innebär att gruvor och utvinningsplatser stängs, tillgångar går förlorade och fossilbränslebaserade kraftverk avvecklas. Till exempel visar uppskattningar att mellan hälften och två tredjedelar av den nuvarande kolbaserade elproduktionskapaciteten kommer att avvecklas fram till 2030¹⁴. Vissa medlemsstater planerar dessutom att påskynda utfasningen av kol¹⁵. Denna tillbakagång kommer framför allt att ha ekonomiska följder för utvecklingen i kolregioner, vars regionala BNP per capita i de flesta

¹⁴ Kapetaki, Z., Alves Dias, P., Conte, A., Kanellopoulos, K., Mandras, G., Medarac, H., Nijs, W., Ruiz, P., Somers, J., Tarvydas, D., *Recent trends in EU coal, peat and oil shale regions*, EUR 30618 EN, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2021, ISBN 978-92-76-30987-1, doi:10.2760/510714, JRC123508 (inte översatt till svenska).

¹⁵ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/coal-regions-transition_en.

fall redan ligger under det nationella genomsnittet¹⁶. Stängningen av gruvor och avvecklingen av fossilbränslebaserade kraftverk kommer att gå hand i hand med strukturella förändringar i de relaterade industrierna (t.ex. tillverkning av gruvutrustning, bearbetningsindustrier eller transport och logistik). Även energiintensiva industrier som bland annat ståltillverkning kommer att påverkas, vilket ökar behovet av omvandling i dessa industrier och regioner.

För de sektorer som genomgår en omvandling består den ekonomiska utmaningen främst i att med bibehållande av den ekonomiska utvecklingen och konkurrenskraften drastiskt minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till unionens energi- och klimatmål för 2030 och klimatneutralitetsmålet för 2050. År 2018 stod industrin, utom elproduktion, för runt 20 % av EU:s utsläpp¹⁷. Utsläppen kommer både från energianvändningen och de industriella processerna. Den väsentliga minskning av industrins utsläpp av växthusgaser som krävs för att nå målen för 2030 och 2050¹⁸ kommer delvis att kunna uppnås genom ökad effektivitet, övergång till andra bränslen och elektrifiering¹⁹. Men den kommer också att kräva förändrade produktionsmönster och användning av tekniker som ofta inte används i stor skala, till exempel inom cement-, stål- eller kemikalietillverkning. För att undvika inlåsning och strandade tillgångar måste de investeringar som denna tekniska omvandling kräver börja genomföras nu.

”hanteringen av de sociala, demografiska, ekonomiska, hälsomässiga och miljömässiga konsekvenserna av omställningen” (artikel 11.2 d i FRO-förordningen)

Ibland kan omställningen ha bredare **demografiska konsekvenser**, till exempel när det blir mindre attraktivt att bo och arbeta i en region till följd av tillbakagången inom vissa sektorer. Unga kan drabbas särskilt hårt av detta, inte bara för att arbetslösheten är relativt hög bland unga, utan även för att de är mer benägna att lämna regionen²⁰. Men även äldre, minoriteter och arbetstagare med funktionsnedsättning, yrkessjukdomar eller andra (psykiska) hälsoproblem kan drabbas oproportionerligt hårt.

Slutligen måste de **miljömässiga konsekvenserna** av omställningen från koldioxidintensiva verksamheter eller fossilbränslebaserad tillverkning hanteras. När utvinningsverksamheter upphör och gruvor eller vissa tillverkningsanläggningar läggs ner kan förstörd mark, föroreningar i jord och vatten, geofysisk instabilitet eller andra miljöfarliga situationer uppstå, inbegripet **hälsorisker**²¹. När det gäller torvmark kan försämringen av ekosystemen och deras förmåga att tillhandahålla ekosystemtjänster (bland annat upptagning och lagring av kol) fortsätta även efter att torvutvinningen har upphört.

¹⁶ Alves Dias, P. et al., *EU coal regions: opportunities and challenges ahead*, EUR 29292 EN, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2018, ISBN 978-92-79-89884-6, doi:10.2760/064809, JRC112593 (inte översatt till svenska).

¹⁷ https://ec.europa.eu/clima/sites/default/files/strategies/progress/docs/com_2020_777_en.pdf.

¹⁸ https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en.

¹⁹ *Se En ren jord åt alla* – COM(2018) 773 final (avsnitt 4.5 och bilaga 7.6) och det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer klimatmålsplanen för 2030, SWD(2020) 176 final (särskilt bilaga 9.4.2.7).

²⁰ Verktygslåda för en rättvis omställning för ungdomar, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2021/youth-for-a-just-transition-a-toolkit-for-youth-participation-in-the-just-transition-fund.

²¹ Med hänsyn tagen till principen att förorenaren betalar enligt artikel 191 i EUF-fördraget.

Sammanfattningsvis fokuserar FRO på de territorier som står inför de största utmaningarna i omställningen till klimatneutralitet. Sådana territorier måste kunna visa att de är beroende av sektorer som är på tillbakagång eller i omvandling och lägga fram planer för hur de ska bidra till omställningen till en klimatneutral ekonomi i EU. I synnerhet måste medlemsstaterna kunna påvisa hur de kompetensprofiler som efterfrågas på den lokala arbetsmarknaden förväntas ändras, hur stor nedgången i sysselsättningen blir inom produktion och användning av fossila bränslen, eller hur tillverkningsprocesserna i de industriärläggningar som har högst koldioxidintensitet kommer att omvandlas. När de territorier som identifierats omfattar öar eller de yttersta randområdena, bör särskilt uppmärksammas om deras specifika situation kräver att de sociala och ekonomiska konsekvenserna av omställningen hanteras på ett annorlunda sätt. Framför allt kan de utmaningar som omställningen till ren energi ger upphov till i dessa territorier inte betraktas enskilt.

Om en medlemsstat (i ett utkast till en territoriell plan, ett utkast till program eller en föreslagen ändring av ett befintligt program) begär att ytterligare territorier (jämfört med den geografiska omfattning som föreslagits tidigare eller med en redan godkänd territoriell plan) ska omfattas, kommer dess begäran att bedömas utifrån de faktorer som nämns ovan, med beaktande av områdets och befolkningens egenskaper, de sektorer som är på tillbakagång eller omvandlas till följd av omställningen, de negativa socioekonomiska konsekvenser som behöver hanteras och överensstämelsen med kommissionens geografiska prioriteringar (inbegripet implicit stödnivå). Kommissionen kommer att ta formell ställning till en sådan begäran genom att anta eller ändra de relevanta programmen.

4. OMSTÄLLNINGSPROCESSEN OCH DESS UTMANINGAR

Relevanta lagbestämmelser	
<i>Förordning</i>	<i>Artiklar, skäl eller bilagor</i>
Förordningen om Fonden för en rättvis omställning (2021/1056)	Artikel 2 – Specifikt mål Artikel 7– Villkorad tillgång till medel Artikel 11 – Territoriella planer för en rättvis omställning Bilaga II – Förlaga för territoriella planer för en rättvis omställning Skälen 18 och 19.
Relaterad lagstiftning	
Förordningen om styrningen av energiunionen	
Europeiska klimatlagen ²²	

När det ska fastställas om ett påverkat territorium lämpar sig för FRO-investeringar är det första steget att i en territoriell plan närmare beskriva den omställningsprocess som kommer att genomföras i territoriet i syfte att uppnå en klimatneutral ekonomi.

”En beskrivning av omställningsprocessen på nationell nivå till en klimatneutral ekonomi, inklusive en tidsplan för viktiga steg i omställningen” (*artikel 11.2 a i FRO-förordningen*)

²² Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (*europensk klimatlag*), ännu inte offentliggjord.

Varje territoriell plan bör innehålla en beskrivning av **omställningsprocessen på nationell nivå**, inklusive en tidsplan för de viktigaste stegen i omställningen i riktning mot klimat- och energimålen²³ för 2030 och klimatneutralitetsmålet för 2050. Dessa steg bör vara förenliga med de nationella energi- och klimatplanerna och de nationella långsiktiga strategierna, i synnerhet de planerade investeringarna, tidsplanen för de viktigaste stegen i omställningen, bidraget till de nationella målen, de syften som ska uppnås och de åtgärder som ska vidtas för en rättvis omställning²⁴. De senaste uppdaterade versionerna av de nationella energi- och klimatplanerna och kommissionens bedömning av de slutliga planerna bör beaktas, i förekommande fall inklusive mer långtgående ambitioner.

”FRO-stödet bör vara avhängigt av att omställningsprocessen i ett specifikt territorium faktiskt genomförs” (skäl 18 i FRO-förordningen)

Av den territoriella planen måste även framgå att det finns tydliga bevis på en omställningsprocess och att den har konsekvenser **i det berörda territoriet** inom en snar framtid (senast 2030 eller tidigare). Om (det planerade) genomförandet av en omställningsprocess senast 2030 inte kan påvisas i ett visst territorium anses den berörda territoriella planen vara ofullständig.

Varje territoriell plan bör innehålla en detaljerad plan för omställningen till en klimatneutral ekonomi på nationell nivå. Osäkerhet kring den nationella omställningsprocessen befriar inte medlemsstaten från ansvaret att som en del av skyldigheterna enligt FRO fastställa en territoriell omställningsprocess som är i linje med medlemsstatens åtagande (som gjordes i samband med EU:s klimatlag) att uppnå målen för 2030 och 2050 samt leder till resultat i det berörda territoriet senast 2030 eller tidigare. Omställningsprocessen bör omfatta en tidsplan för att upphöra med eller väsentligen skära ner utvinningen, tillverkningen eller användningen av fossila bränslen, eller en tidsplan för att omvandla verksamheter, processer och produktion i växthusgasintensiva sektorer.

Förslag om att utöka den geografiska omfattningen till territorier där det inte finns någon tydlig omställningsprocess med negativa socioekonomiska effekter senast 2030 eller tidigare bör inte godtas.

²³ I artikel 2.11 i förordningen om styrningen av energiunionen fastställs unionens energi- och klimatmål för 2030. Dessa är att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 40 % (jämfört med 1990 års nivåer), andelen förnybar energi ska uppgå till minst 32 % och energieffektiviteten ska öka med minst 32,5 %. I den europeiska klimatlagen fastställs, som en del av den europeiska gröna given, ett högre klimatmål på minst 55 % för år 2030. Den 14 juli 2021 antog kommissionen 55 %-paketet, som är avsett att anpassa den relevanta klimat- och energilagstiftningen till det nya målet (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_sv#documents). I detta sammanhang har kommissionen betonat att kolsänkornas betydelse kommer att behöva ökas fram till 2030 och att detta kommer att beaktas i kommissionens förslag om en översyn av EU:s befintliga förordning om markanvändning och skogsbruk.

²⁴ Om en uppdatering av en nationell energi- och klimatplan enligt artikel 14 i förordningen om styrningen av energiunionen medför att en territoriell plan måste ses över, kommer den översynen att genomföras som en del av halvtidsöversynen enligt artikel 18 i förordningen om gemensamma bestämmelser.

I territorier där det råder osäkerhet kring genomförandet av omställningsprocessen på grund av att fossilbränslebaserad verksamhet fortsätter eller inleds, bör den motivering som ges i den territoriella planen bedömas från fall till fall mot bakgrund av följande två villkor:

- När det gäller utfasningen av fossilbränslebaserade verksamheter bör kommissionen inte godkänna territoriella planer som grundar sig på sådana nedskärningar av dessa verksamheter och motsvarande utsläpp av växthusgaser som är så små, eller endast partiella, att de uppenbart inte är i linje med att nå målen för 2030 och 2050. En betydande minskning av utsläppen innebär att territoriet minst lämnar ett proportionerligt bidrag till de nationella klimat- och energimålen för 2030. Nedskärningen måste även ha en väsentlig påverkan på sysselsättningen.
- Om avsikten är att öppna ny fossilbränslebaserad utvinnings- eller produktionskapacitet (t.ex. beviljade licenser eller nya kolgruvor, oljeskifferanläggningar eller raffinaderier) i ett territorium som ingår den territoriella planen²⁵ efter att FRO har trätt i kraft, bör den berörda Nuts 3-regionen i princip inte ha tillgång till FRO. Endast i väl motiverade fall får kommissionen på grundval av en bedömning av det enskilda fallet godkänna programmet i fråga. Medlemsstaten måste då kunna visa att verksamheterna inte negativt kommer att påverka banan mot att uppnå de mål för 2030 och 2050 som fastställs i den europeiska klimatlagen i alla ekonomiska sektorer. Ett sådant beslut får emellertid endast fattas om en omställningsprocess har fastställts för det territoriet och det föreligger en betydande socioekonomisk påverkan som orsakats av omställningen till klimatneutralitet.

De specifika territorier som omfattas av de territoriella planerna bör utgöra sammanhängande geografiska områden och om möjligt återspegla funktionella ekonomiska områden. Dessa bör motsvara de lokalsamhällen, arbetsmarknader och ekonomiska verksamheter som påverkas av de anläggningar och företag som bedriver fossilbränslebaserade verksamheter eller växthusgasintensiva industriella processer. Kommissionen bör inte acceptera att territorier definieras på mindre än Nuts 3-nivå och därmed på ett konstlat sätt utesluter områden för att kunna behålla eller utöka fossilbränslebaserade verksamheter. Däremot kan kommissionen överväga att inkludera territorier under Nuts 3-nivå om lokalsamhället, arbetskraften eller de ekonomiska verksamheter som påverkas utgör en sammanhängande geografisk enhet.

FRO-stöd till regioner som är starkt beroende av torvutvinning bör baseras på genomförandet av en omställningsprocess som senast 2030 eller tidigare påverkar ett territorium för vilket en territoriell plan har lämnats in. Omställningsprocessen ska baseras på 1) utfasning av torv som energikälla och 2) en betydande minskning av växthusgasutsläpp från torvutvinning (t.ex. genom att utesluta de mest skadliga metoderna, främja teknikutveckling, förbättra styrningen, återställa torvmarker)²⁶. Investeringar med stöd från FRO bör iaktta uteslutningen av fossila

²⁵ Dessa tre sektorer (kol, torv och oljeskiffer) nämns uttryckligen i skäl 2 i FRO-förordningen och ligger till grund för tre av de fem kriterier som tillämpas vid beviljandet av anslag enligt FRO.

²⁶ Torv är ett fossilt bränsle. Förbränning av torv ger upphov till betydande utsläpp av växthusgaser. Dessutom leder torvutvinning och skadade torvmarker till betydande utsläpp av växthusgaser. Därför var torvutvinning ett av de kriterier som användes i metoden för tilldelning av FRO-anslag.

bränslen²⁷ och kraven på ekologisk hållbarhet i enlighet med målen för biologisk mångfald i den europeiska gröna given.

”En bedömning av de omställningsproblem som de identifierade hårdast drabbade territorierna står inför, inklusive sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser av en omställning till en klimatneutral ekonomi” (*artikel 11.2 c i FRO-förordningen*)

FRO:s enda specifika mål är att ”göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, sysselsättningsrelaterade, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen i riktning mot unionens energi- och klimatmål för 2030 och en klimatneutral ekonomi i unionen senast 2050, med utgångspunkt i Parisavtalet”²⁸. Med utgångspunkt i den planerade omställningsprocessen bör en bedömning göras av **de utmaningar som omställningen medför i de territorier som omfattas av de territoriella planerna**. Bedömningen bör vara i överensstämmelse med den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Vidare bör den vara tillräckligt detaljerad för att gälla det specifika geografiska område som FRO avser. Den bör endast omfatta de utmaningar som är direkt relaterade till omvandlingen eller stängningen av växthusgasintensiva verksamheter. Följande frågor kan ge vägledning:

- Vad är den relativa betydelsen i den regionala ekonomin av de sektorer som omvandlas och/eller är på tillbakagång? Påverkas även andra sektorer eller bredare ekonomiska förhållanden i territoriet? Påverkar omställningen små och medelstora företag och/eller stora företag? Vilka möjligheter har regionen att diversifiera ekonomin? Finns det ett tillräckligt system för företagsstöd i territoriet?
- Hur många arbetstillfällen går potentiellt förlorade eller påverkas på grund av omvandling eller stängning, förtidspensioneringar medräknade? Hur förhåller sig det antalet till den totala sysselsättningen inom territoriet och, i förekommande fall, till särskilda lokalsamhällen eller företag?
- Har någon bedömning gjorts av de fördelningspolitiska effekterna av de förväntade omvandlingarna på de olika inkomstgrupper som påverkas? Finns det ett lämpligt skatte- och bidragssystem som kan kompensera eventuella negativa fördelningseffekter för dem med lägst inkomst?
- Vilka omskolnings- och kompetensutvecklingsbehov kan fastställas, med hänsyn tagen både till den planerade utvecklingen inom sektorer som omvandlas och till de kompetensbehov som beror på att ekonomin diversifieras?
- Vilka utvecklingsbehov och -mål har de regionala ekonomiska sektorerna, arbetstagarna och lokalsamhällena till följd av omställningsprocessen?
- Är utbildningsväsendet anpassat till de utmaningar som omställningen medför? Finns det system för informationsutbyte med företagen i territoriet om vilka färdigheter de har behov av, nu och i framtiden? Är utbildningsväsendet tillräckligt självständigt och har det kapacitet att i ett tidigt skede reagera på behoven hos företagen i territoriet och hos företag som eventuellt vore beredda att investera i territoriet (dvs. att anpassa eller utveckla läroplaner, utbildningsprogram och arbetsplatsförlagt lärande)? Fungerar

²⁷ FRO får inte stödja investeringar som rör produktion, bearbetning, transport, distribution, lagring eller förbränning av fossila bränslen (se avsnitt 5.4).

²⁸ Artikel 2 i FRO.

systemen för vägledning, rådgivning och utvärdering av tidigare lärande i praktiken? Är de lättillgängliga för arbetssökande? Investerar företagen själva i de anställdas färdigheter och hur går det till i praktiken? Används tillgänglig kartläggning av kompetenser till god nytta?²⁹

- Har omställningen till en klimatneutral ekonomi bredare social påverkan, exempelvis på sammanhållningen inom lokalsamhället, levnadsvillkor, energifattigdom eller tillgång till offentliga tjänster inom territoriet?
- Finns det en risk för avfolkning som specifikt har att göra med omställningen till en klimatneutral ekonomi? Om ja, vilken del av befolkningen berörs? Påverkas särskilt unga av omställningen?
- Är den sociala tjänstesektorn anpassad till de utmaningar som omställningen medför? Har den kapacitet att hantera en ström av ”nya klienter”? Har den resurser att tillhandahålla nya tjänster och insatser som kompletterar omställningen på och bevarar stödmottagarnas anknytning till arbetsmarknaden? Har den de nödvändiga samarbetsprotokollen med aktiv arbetsmarknadspolitik och utbildningssektorer som kan komplettera stödsystemen på ett fullgott sätt? Finns det lokala sociala tjänster?
- Måste miljöskador hanteras till följd av omställningen, till exempel påverkan på jord- eller vattenkvaliteten, ekosystemens tillstånd eller återställande av mark?

5. TYP AV INSATSER SOM BEHÖVER FÅ STÖD FÖR ATT EN RÄTTVIS OMSTÄLLNING SKA UPPNÅS

Relevanta lagbestämmelser	
<i>Förordning</i>	<i>Artiklar, skäl eller bilagor</i>
Förordningen om Fonden för en rättvis omställning (2021/1056)	Artikel 2 – Specifikt mål Artikel 8 – Stödets omfattning Artikel 9 – Verksamhet som inte får omfattas av stöd Artikel 11 – Territoriella planer för en rättvis omställning Bilaga II – Förlaga för territoriella planer för en rättvis omställning (avsnitt 2) Skälen 5, 6, 12, 13, 14 och 16
Förordningen om gemensamma bestämmelser (2021/1060) ³⁰	Artikel 9 – Övergripande principer Artikel 36 – Medlemsstaternas tekniska bistånd Artikel 63 – Stödberättigande
Relaterad lagstiftning	

²⁹ Till exempel med hjälp av strategin för branschsamverkan kring kompetens, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1415&langId=sv>, Cedefops onlineanalysverktyg för lediga platser i Europa (OVATE), <https://www.cedefop.europa.eu/en/data-visualisations/skills-online-vacancies>, kompetenskartan för EU, <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>, samt de nationella kompetensstrategier som tas fram med EU-stött tekniskt bistånd från OECD, <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/>.

³⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

”åtgärder som får stöd från FRO [bör] direkt bidra till att mildra konsekvenserna av omställningen genom att dämpa de negativa konsekvenserna för sysselsättningen och genom att finansiera en diversifiering och modernisering av den lokala ekonomin” (skäl 5 i FRO-förordningen)

All verksamhet som stöds av FRO måste vara kopplad till dess specifika mål och bidra till genomförandet av de territoriella planerna. FRO syftar till att mildra effekterna av omställningen genom att stödja de territorier som påverkas mest. Därigenom främjar fonden en socioekonomiskt balanserad omställning i dessa territorier, i syfte att framtidssäkra deras ekonomi, erbjuda arbetstagare anständiga möjligheter och stödja de arbetssökande. FRO-investeringar bör därför i första hand fokusera på att diversifiera lokala ekonomier och att omskola eller öka kompetensen hos arbetstagare och arbetssökande. Andra verksamheter som omfattas av FRO-förordningens tematiska områden kan också få stöd om deras bidrag till att mildra omställningens konsekvenser motiveras i den territoriella planen.

I enlighet med artikel 63.3 i förordningen om gemensamma bestämmelser, måste alla insatser som får stöd från FRO gynna de territorier som ingår i den territoriella planen.

1.1. Ekonomisk diversifiering och färdigheter

För att öka den **ekonomiska diversifieringen** i de territorier som påverkas av omställningen kan FRO stödja företag och ekonomiska intressenter, bland annat genom att stödja produktiva investeringar³² i små och medelstora företag (inklusive mikroföretag och nystartade företag). FRO kan också investera i skapandet av nya företag, exempelvis genom företagskuvöser och konsulttjänster. För att begränsa de negativa följderna för sysselsättningen³³ bör fonden uppmärksamma sektorer där potentialen för nya arbetstillfällen är stor, framför allt sektorer med tillväxtpotential, som exempelvis värdekedjan för råvaror³⁴.

För att begränsa de negativa följderna för **sysselsättningen** kan FRO finansiera omskolning och kompetensutveckling (inklusive utbildning) av arbetstagare och arbetssökande i sektorer med lokal sysselsättningspotential (antingen befintlig eller som behöver skapas). FRO kan även stödja stöd till jobbsökande (vägledning och rådgivning, bedömning och validering av tidigare lärande) och underlätta arbetssökandes aktiva integration på arbetsmarknaden.

³¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG.

³² Med produktiva investeringar menas investeringar i företagets realkapital eller immateriella tillgångar, för att producera varor och tjänster och därigenom bidra till bruttoinvesteringar och sysselsättning.

³³ Detta kan omfatta investeringar i energieffektivitet och förnybara energikällor som bevisligen leder till nya arbetstillfällen. Enligt en rapport från JRC finns det stort utrymme att använda rena energikällor, öka energieffektiviteten och skapa jobb i kolregioner. De nya jobb som sannolikt skulle kunna skapas fram till 2030 på grund av den regionala effekten av minskade koldioxidutsläpp i dessa regioner, skulle kunna motsvara minst 90 % av de nuvarande kolrelaterade jobben och 100 % år 2050 (Kapetaki, Z., Ruiz, P. et al. (2020). *Clean energy technologies in coal regions: Opportunities for jobs and growth. Deployment potential and impacts.* JRC).

³⁴ COM(2020) 474 final.

Uppsagda arbetstagare som har förlorat sitt arbete i sektorer i territorier som ingår i den territoriella planen kan också utnyttja stödet till arbetssökande, även om de inte bor i det territoriet. FRO kan inte finansiera förtidspensioneringsprogram eller ordningar för ersättning till arbetstagare som har sagts upp.

Ekonomisk diversifiering, kompetensutveckling och omskolning har samband med målen och det stöd som ges via strategier för smart specialisering (S3). I detta sammanhang bör överensstämmelse med den uppdaterade S3 (enligt artikel 11.4 i FRO-förordningen) säkerställas, eftersom stödet till ny ekonomisk verksamhet, i förekommande fall, bör fokusera på områden som anses lovande i dessa strategier. Med andra ord bör FRO stödja en utvecklingsbana som överensstämmer med territoriernas inneboende potential och möjligheter.

”All verksamhet som får stöd bör bedrivas med full respekt för unionens åtaganden och prioriteringar på klimat- och miljöområdet samt på det sociala området. [...] Investeringarna måste vara långsiktigt hållbara, med beaktande av alla mål i den europeiska gröna given.”
(skäl 12 i FRO-förordningen)

FRO-stöd för ekonomisk diversifiering kan endast avse verksamheter som främjar målen med den europeiska gröna given, vilket framgår av bestämmelserna i förordningen om gemensamma bestämmelser³⁵. Förutom att FRO-förordningen utesluter vissa verksamheter från stöd (se avsnitt 5.4) är syftet med den europeiska gröna given även att undvika att stöd ges till ekonomiska verksamheter som i väsentlig utsträckning skulle hindra att miljömålen (inklusive begränsning av klimatförändringarna) uppnås, exempelvis ohållbar biomassa. När FRO-stöd till andra ekonomiska verksamheter övervägs bör de därför bedömas noggrant i syfte att fastställa om de uppnår FRO-förordningens mål, följer principen om att inte orsaka någon betydande skada och inte medför inlåsning i banor som inte leder till en klimatneutral ekonomi.

1.2. Annan stödberättigande verksamhet

Även om FRO i första hand ska främja ekonomisk diversifiering och åtgärder för att mildra effekterna på sysselsättningen, är även **annan verksamhet** stödberättigande. Det kan röra sig om forskning och utveckling, investeringar i energieffektivitet och förnybara energikällor, smart och hållbar lokal mobilitet, digitalisering, återställande av jord³⁶, den cirkulära ekonomin och social infrastruktur för barn- och äldreomsorg samt i utbildningscentrum, inklusive lokala socialtjänster i enlighet med artikel 8.2 i FRO-förordningen. Dessa verksamheter kan utgöra prioriterade mottagare av FRO-stöd i ett givet territorium om de 1) är direkt kopplade till dess specifika mål (enligt artikel 8.1 i FRO-förordningen, se ovan) och 2) uppenbart bidrar till genomförandet av den territoriella planen. Detta innebär att investeringar på dessa områden måste bidra till att mildra konsekvenserna av omställningen

³⁵ Artikel 9.1 i förordningen om gemensamma bestämmelser.

³⁶ I fråga om de verksamheter som anges i artikel 8.2 i, måste medlemsstaterna kontrollera om det inte vore möjligt att låta förorenaren helt eller delvis betala dessa verksamheter enligt dennes befintliga lagstadgade skyldigheter, exempelvis som villkor för miljötillstånd eller enligt de skyldigheter som verksamhetsutövare har enligt miljöansvarsdirektivet (2004/35/EG).

och vara kopplade till de omställningsrelaterade utmaningar som fastställs i den territoriella planen.

I de fall det inte går att påvisa att investeringar bidrar till att mildra konsekvenserna av omställningen och är kopplade till de omställningsrelaterade utmaningar som fastställs i den territoriella planen (t.ex. om investeringarna inte syftar till att diversifiera ekonomin eller andra utmaningar som orsakas av omställningen, utan bidrar direkt till innovation, energi, mobilitet, digitalisering, miljö, utbildning eller social inkludering) bör finansiering sökas från andra källor än FRO (se avsnitt 8).

Slutligen kan FRO även finansiera **tekniskt stöd**. Detta omfattar åtgärder som är nödvändiga för att FRO ska kunna förvaltas och användas på ett ändamålsenligt sätt, inbegripet för kapacitetsuppbyggnad för parterna, samt för att tillhandahålla finansiering för funktioner såsom förberedelse, utbildning, förvaltning, övervakning, utvärdering, synlighet och kommunikation.

1.3. Investeringar i stora företag och verksamheter inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem

För att hantera välgrundade omställningsrelaterade utmaningar i ett givet territorium kan FRO på vissa villkor stödja stora företag och investeringar i industrialisering som syftar till att minska växthusgasutsläppen från de verksamheter som förtecknas i bilaga I till direktivet om EU:s utsläppshandelssystem³⁷, vilket inte är möjligt enligt bestämmelserna om Eruf och Sammanhållningsfonden. Om sådant stöd planeras måste en förteckning över verksamheter ingå i den territoriella planen. När det gäller stora företag är förteckningen endast vägledande³⁸.

Stora företag (andra företag än små och medelstora företag) kan under mycket begränsade omständigheter få stöd från FRO för produktiva investeringar i stödområden enligt artikel 107.3 a och c i EUF-fördraget. Enligt artikel 8.2 andra stycket och artikel 11.2 h i FRO-förordningen måste det framgå av den territoriella planen att sådana investeringar uppfyller samtliga fyra villkor:

1. De är nödvändiga för genomförandet av den territoriella planen.
2. De bidrar till omställningen till en klimatneutral ekonomi senast 2050 och till uppnåendet av relaterade miljömål.
3. Stödet är nödvändigt för att skapa arbetstillfällen i det angivna territoriet.
4. De leder inte till omlokalisering, vilket är ett krav enligt artikel 66 i förordningen om gemensamma bestämmelser.

³⁷ Direktiv 2003/87/EG.

³⁸ När det gäller stöd till produktiva investeringar i stora företag i stödområden enligt artikel 107.3 c i EUF-fördraget, föreskriver riktlinjerna för statligt regionalstöd emellertid att verksamheten uttryckligen måste nämnas i förteckningen i den territoriella planen för att vara stödberättigande.

Statligt stöd till stora företag för produktiva investeringar är tillåtet under förutsättning att det är förenligt med de villkor som fastställs i de riktlinjer för statligt regionalstöd som är tillämpliga från och med 2022.³⁹

I a-områden är statligt stöd till stora företag för nyinvesteringar tillåtet.

I c-områden är stöd till stora företag för produktiva investeringar i princip begränsat till nyinvesteringar som skapar en ny ekonomisk verksamhet. Om investeringarna syftar till att diversifiera produktionen i en anläggning så att den omfattar produkter som inte tidigare tillverkats där, eller till att i grunden förändra produktionsprocessen för de produkter som berörs av investeringen i anläggningen, är stöd till stora företag även tillåtet i c-områden. Samtliga följande tre villkor måste då vara uppfyllda:

1. Regionalstödet avser en nyinvestering i ett territorium som är godkänt för medfinansiering från FRO i ett c-område där BNP per capita understiger 100 % av genomsnittet i EU-27.
2. Investeringen och mottagaren anges medlemsstatens territoriella plan, som har godkänts av kommissionen.
3. FRO täcker det statliga stöd som beviljats för investeringen upp till den högsta tillåtna stödnivån.

En motivering till varför sådant stöd är nödvändigt bör ingå i den territoriella planen i form av en gapanalys som visar att utan denna investering skulle det förväntade antalet förlorade arbetstillfällen överstiga det förväntade antalet nya arbetstillfällen. Gapanalysen bör omfatta den uppskattade skillnaden mellan det antal arbetstillfällen som förväntas förloras och det antal nya arbetstillfällen som förväntas skapas tack vare FRO-stödet (t.ex. investeringar i ekonomisk diversifiering i små och medelstora företag). Det senare kan baseras på information om hur många nya arbetstillfällen som skapats i små och medelstora företag inom territoriet tidigare, analyser av den aktuella sysselsättningen i små och medelstora företag i regionen, undersökningar om förväntningarna inför framtiden när det gäller sysselsättning eller med andra metoder.

På vissa villkor kan FRO stödja sådana **investeringar i industrialläggningar som avser att minska växthusgasutsläppen från verksamheter som förtecknas i direktivet om EU:s utsläppshandelssystem**. Enligt artikel 8.2 tredje stycket och artikel 11.2 i FRO-förordningen måste det framgå av den territoriella planen att sådana investeringar uppfyller samtliga följande tre villkor:

1. De bidrar till övergången till en klimatneutral ekonomi.
2. De leder till en betydande minskning av växthusgasutsläppen, så att dessa hamnar betydligt lägre än de relevanta riktmärken som fastställts för gratis tilldelning enligt direktivet om EU:s utsläppshandelssystem.
3. De behövs för att skydda ett betydande antal arbetstillfällen i ett visst territorium.

³⁹ FRO-stöd som beviljas före den 31 december 2021 måste vara förenligt med de gällande riktlinjerna för statligt regionalstöd.

Investeringar som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser från verksamheter som ingår i EU:s utsläppshandelssystem är inte begränsade till de områden som utgör stödområden enligt artikel 107.3 a och c i EUF-fördraget.

Sådana investeringar måste emellertid vara förenliga med EU:s långsiktiga mål att bli klimatneutralt senast 2050. Med tanke på att industriföretag investerar på lång sikt, bör investeringarna vara framtidssäkrade och inte leda till inlåsning i koldioxidintensiva strukturer (*carbon lock-in*) eller till strandade tillgångar. Konkret innebär detta att om FRO stöder investeringar i verksamheter som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem, bör dessa investeringar medföra djupgående förändringar i riktning mot klimatneutrala processer. Däremot kan FRO inte stödja investeringar som endast leder till marginella minskningar av växthusgasutsläppen och inte till djupgående förändringar i riktning mot klimatneutrala processer. FRO kan inte heller stödja investeringar som EU:s utsläppshandelssystem redan ger anledning till (t.ex. processoptimering, ökad energieffektivitet eller värmeåtervinning).

Om en investering leder till en betydande minskning av växthusgasutsläppen, så att dessa hamnar betydligt lägre än de relevanta riktmärken som fastställts för gratis tilldelning enligt direktivet om EU:s utsläppshandelssystem⁴⁰, bör växthusgasutsläppen inte heller överstiga de genomsnittliga utsläppen hos de 10 % bästa anläggningar som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem. När det gäller industriella processer är avskiljning och lagring av koldioxid (CCS), elektrifiering av processer och vätgasanvändning exempel på möjliga investeringar. När det gäller energisektorn begränsas FRO:s möjligheter att stödja verksamheter som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem av att inget stöd får ges till fossilbränslerelaterade verksamheter (se artikel 9.d och avsnitt 5.4) och av det faktum att det inte finns några relevanta riktmärken för den sektorn.

Det bör framgå av den territoriella planen på vilket sätt investeringarna skulle leda till en betydande minskning av växthusgasutsläppen, så att dessa hamnar betydligt lägre än de relevanta riktmärkena. Detta kan visas genom att jämföra den nuvarande utsläppsintensiteten (utsläpp per enhet producerad produkt) med den förväntade förbättringen och den slutliga utsläppsintensiteten med de tillämpliga riktmärkena. Den territoriella planen bör även visa hur investeringen skulle göra processerna i anläggningen mer klimatneutrala. Slutresultatet måste vara förenligt med EU:s regler för statligt stöd.

Slutligen ska det framgå av den territoriella planen att investeringen i den verksamhet som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem är nödvändig för att skydda ett betydande antal arbetstillfällen. Antalet skyddade arbetstillfällen bör uppskattas från fall till fall med hänsyn tagen till hur arbetsintensiv produktionen är i de berörda företagen, sektorns särskilda tekniska egenskaper och förhållandena på arbetsmarknaden i de berörda territorierna.

⁴⁰ https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/allowances/industrial_en.

1.4. Verksamhet som inte omfattas av stöd

Eftersom FRO-förordningen innehåller en uttömmande förteckning över stödberättigande investeringar i verksamheter som uppfyller FRO-förordningens specifika mål kan investeringar utanför detta tillämpningsområde inte få stöd.

I artikel 9 i FRO-förordningen anges dessutom uttryckligen att följande verksamheter inte omfattas av stöd:

- Avveckling eller anläggande av kärnkraftverk.
- Tillverkning, bearbetning och utsläppande på marknaden av tobak och tobaksvaror.
- Företag i svårigheter enligt definitionen i artikel 2.18 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014⁴¹, såvida det inte godkänts enligt tillfälliga regler för statligt stöd som inrättats för att hantera exceptionella omständigheter eller inom ramen för stöd av mindre betydelse för att stödja investeringar som minskar energikostnaderna i samband med energiomställningen.
- Investeringar som rör produktion, bearbetning, transport, distribution, lagring eller förbränning av fossila bränslen.

Det faktum att **fossilbaserade bränslen inte omfattas av stöd** begränsar möjligheterna att investera i fossilbaserad vätgas. Däremot omfattas produktion av förnybar vätgas av FRO-förordningen och är därför stödberättigande⁴². Alla andra typer av vätgas omfattas av uteslutningen av fossila bränslen och är inte stödberättigande. Dessutom är investeringar i ”ren” kolteknik, koksproduktion eller andra kolbaserade processer uteslutna. Investeringar i avskiljning och användning av metan från aktiva kolgruvor är inte stödberättigande på grund av gasens fossila ursprung⁴³. Enligt samma resonemang är investeringar i biprodukter av fossila bränslen eller i användning av fossila bränslen för andra syften än energiproduktion (t.ex. biprodukter av skifferolja eller oljeskifferaska) inte stödberättigande när de av tekniska skäl är helt beroende av den pågående produktionen av det fossila bränslet.

Uteslutningen av fossila bränslen begränsar även eventuellt stöd till verksamheter som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem. Exempelvis får FRO-stöd inte ges för att ersätta ångpannor i industrianläggningar med effektivare ångpannor, optimera en masugn eller installera ett värmeåtervinningssystem om värmen kommer från förbränning av fossila bränslen. Investeringar i el- eller värmeproduktion är också uteslutna om de innebär fortsatt användning av fossila bränslen. Vidare är investeringar för att minska växthusgasutsläppen

⁴¹ Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, EUT L 187, 26.6.2014, s. 1.

⁴² Förnybar vätgas (även kallad grön vätgas eller ren vätgas) produceras genom elektrolys av vatten (i en elektrolysanläggning som drivs med el) och elektriciteten kommer från förnybara energikällor. Förnybar vätgas kan också produceras genom reformering från biogas (i stället för från naturgas) eller biokemisk omvandling av biomassa, om den uppfyller hållbarhetskraven (*En vätgasstrategi för ett klimatneutralt Europa*, COM(2020) 301 final).

⁴³ Detta bör inte gälla om investeringarna syftar till att undvika eller minska metanutsläpp från stängda kolgruvor eller olje- och gasanläggningar (eller sådana som är under nedläggning) i samband med återställningsåtgärder om det föreligger en uppenbar risk eller inte finns något alternativ för att undvika metanläckage.

från fossilbränsleraffinaderier inte stödberättigande, på grund av att investeringar i bearbetning av fossila bränslen är uteslutna⁴⁴. Enda undantaget till detta skulle vara om ett raffinaderi helt och hållet omvandlas till ett bioraffinaderi (dvs. en anläggning som bearbetar återstodsolja, hållbara vegetabiliska oljor/energigrödor osv.). Även om bearbetning av fossila bränslen inte omfattas av stöd, kan tillämpningen av utsläppsminskande tekniker som CCS i sådana industrianläggningar som omfattas av direktivet om EU:s utsläppshandelssystem (inklusive produktion av koldioxidsnål vätgas för industrin) vara stödberättigande under förutsättning att utsläppen minskar till en nivå som är betydligt under de relevanta riktmärkena.

”Upprustning och uppgradering av fjärrvärmenät i syfte att förbättra fjärrvärmesystemens energieffektivitet och investeringar i värmeproduktion, förutsatt att dessa anläggningar för värmeproduktion uteslutande försörjs med förnybara energikällor” (artikel 8.2 g i FRO-förordningen).

Även för investeringar i **fjärrvärmesystem** är FRO-stödet begränsat. Enligt artikel 8.2 g i FRO-förordningen är i synnerhet investeringar i värmeproduktion endast möjliga om produktionen är baserad på förnybara energikällor och om de genomförs i överensstämmelse med direktivet om förnybar energi. För fossilbränslebaserad värmeproduktion eller omvandling av avfall till energi i samband med fjärrvärme kan inget FRO-stöd ges. Investeringar i upprustning och uppgradering av fjärrvärmenät (t.ex. i ledningsarbeten utan att värmekällan förändras) är möjliga om de leder till bättre energieffektivitet i fjärrvärmesystemen. Övergripande investeringar som omvandlar fjärrvärmesystem till effektiva fjärrvärmesystem enligt direktivet om energieffektivitet bör prioriteras⁴⁵. Liksom är fallet när det gäller företag ska FRO-stöd till investeringar i fjärrvärme och fjärrkyla vara förenliga med EU:s regler om statligt stöd.

⁴⁴ Detta omfattar följaktligen också CCS eller pyrolys vid produktion av vätgas för användning i fossilbränslebaserade raffinaderier.

⁴⁵ ”effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla: system för fjärrvärme eller fjärrkyla som använder minst 50 % förnybar energi, 50 % spillvärme, 75 % kraftvärmeproducerad värme eller 50 % av en kombination av sådan energi och värme”, artikel 2.41 i direktivet om energieffektivitet.

6. PROGRAMPLANERING

<i>Relevanta lagbestämmelser</i>	
<i>Förordning</i>	<i>Artiklar, skäl eller bilagor</i>
Förordningen om Fonden för en rättvis omställning (2021/1056)	Artikel 10 – Programplanering av FRO-medlen Artikel 11 – Territoriella planer för en rättvis omställning Skäl 17
Förordningen om gemensamma bestämmelser (2021/1060)	Artikel 8 – Partnerskap och flernivåstyre Artikel 22 – Programmens innehåll Artikel 27 – Överföring av medel från Eruf och ESF+ till FRO

Liksom övriga sammanhållningsfonder omfattas FRO av delad förvaltning. Kommissionen och var och en av medlemsstaterna måste anta ett partnerskapsavtal och ett eller flera program. Medlemsstaterna kan antingen utarbeta fristående FRO-program eller programplanera FRO-medel inom en eller flera prioriteringar inom program som stöds av Eruf, Sammanhållningsfonden eller ESF+. Varje prioritering bör motsvara ett av FRO:s specifika mål.

De territoriella planerna lämnas in som en del av programmet eller som en begäran om ändring av programmet. Den territoriella planen ingår därefter i den vanliga bedömningen av programmet. Medlemsstaterna lämnar in de territoriella planerna tillsammans med programmen för antagande, under förutsättning att deras planer är färdiga och fullständiga. Detta innebär att FRO-medel får inkluderas genom en programändring, vilket ger mer tid att utveckla den territoriella planen och förhindrar att det vanliga antagandet försenas.

En territoriell plan kan omfatta ett eller flera stödberättigade territorier. Medlemsstaterna måste fastställa den territoriella planens struktur, vilket omfattar dess förhållande till det eller de program som stöds av FRO. Helst ska en territoriell plan motsvara ett enskilt program. Om FRO-stöd ges genom flera program i en medlemsstat, bör varje program omfatta en territoriell plan som motsvarar det eller de FRO-territorier som tillhör dess programområde. Om en medlemsstat vill upprätta ett fristående program för samtliga stödberättigade FRO-territorier kan dessa samlas i en territoriell plan som visar deras specifika egenskaper mot bakgrund av samma nationella sammanhang. Medlemsstaterna kan även lämna in ett program med flera territoriella planer eller låta en territoriell plan motsvara flera program⁴⁶.

Vid bedömningen av de territoriella planerna kommer kommissionen framför allt att beakta följande situationer:

- Territoriella planer omfattar FRO-investeringar inom flera program: dessa planer kommer endast att bedömas en gång när det första programmet lämnas in till kommissionen, under förutsättning att medlemsstaten inte senare ändrar sin plan.

⁴⁶ Om en territoriell plan motsvarar flera program får detta två konsekvenser som bör beaktas. För det första, om en territoriell plan rör flera program kan det bli svårt att göra successiva ändringar i olika program när den territoriella planen ändras. För det andra kan en sådan situation leda till ansvarsproblem, om den myndighet som förvaltar programmet inte är samma som de organ som är ansvariga för att utarbeta, följa upp och utvärdera de territoriella planerna.

Kommissionen kommer dock att kontrollera att FRO-specifika delar i övriga program är förenliga med den territoriella planen.

- Konsekvent bedömning av avsnitt 1.1 i den territoriella planen om omställning till en klimatneutral ekonomi: i förekommande fall bör detta avsnitt om den nationella omställningsprocessen vara likadant i samtliga territoriella planer som lämnas in av en och samma medlemsstat.

Medlemsstaterna kan samtidigt och på ett enhetligt sätt behandla olika utvecklingsfrågor och -behov som har samband med de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna av omställningsprocessen i territoriet, enligt beskrivningen i den tillhörande territoriella planen. För att bevara detta territoriella och enhetliga tillvägagångssätt bör medlemsstaterna undvika att dela upp FRO-prioriteringen mellan investeringar under Eruf och under ESF+ eller att dela upp FRO-medel mellan Eruf- och ESF+-program.

FRO-prioriteringen omfattar både FRO-medel och sådana medel från Eruf och ESF+ som frivilligt överförs enligt artikel 27 i förordningen om gemensamma bestämmelser och artikel 10.2 i FRO-förordningen. Följande tre begränsningar för överföring bör iakttas:

- På medlemsstatsnivå (artikel 27 i förordningen om gemensamma bestämmelser):
 - Summan av de Eruf-medel och de ESF+-medel som överförs till FRO bör inte vara högre än tre gånger beloppet för FRO-stödet från den fleråriga budgetramen.
 - De medel som överförs från antingen Eruf eller ESF+ bör inte överstiga 15 % av Eruf-anslaget respektive ESF+-anslaget till de berörda medlemsstaterna.
- På programnivå (artikel 10.2 i FRO-förordningen): på FRO-prioriteringsnivå bör summan av de Eruf-medel och de ESF+-medel som överförs till FRO inte vara högre än tre gånger beloppet för stödet från FRO till den prioriteringen (endast medel från den fleråriga budgetramen).

7. PARTNERSKAP

Relevanta lagbestämmelser	
<i>Förordning</i>	<i>Artiklar, skäl eller bilagor</i>
Förordningen om Fonden för en rättvis omställning (2021/1056)	Artikel 11 – Territoriella planer för en rättvis omställning Bilaga II – Förlaga för territoriella planer för en rättvis omställning Skälen 15 och 18
Förordningen om gemensamma bestämmelser (2021/1060)	Artikel 8 – Partnerskap och flernivåstyre
Relaterad lagstiftning	
Direktivet om strategisk miljöbedömning ⁴⁷	

Allmänhetens delaktighet och engagemang är avgörande för att Fonden för en rättvis omställning och de övriga initiativen inom ramen för den europeiska gröna given ska bli framgångsrika. I december 2020 lanserade kommissionen den europeiska klimatpakten i syfte att sammanföra människor, lokalsamhällen och organisationer och därigenom påskynda klimatåtgärder och skapa ett grönare Europa⁴⁸. Klimatpakten skapar utrymme för olika berörda parter och organisationer inom civilsamhället att mötas och tillsammans utveckla och genomföra klimatlösningar som kan omsättas till löften att vidta åtgärder mot klimatförändringen. Konferensen om Europas framtid⁴⁹, som lanserades i april 2021, kommer även den att leda till konkreta rekommendationer om de utmaningar som Europa står inför och de prioriteringar som gäller, framför allt via de nya medborgarpaneler där medborgare från EU:s alla hörn kommer att träffas och diskutera. En av prioriteringarna är att säkerställa en rättvis och inkluderande omställning.

Principen om partnerskap, som är en grundläggande del av sammanhållningspolitiken, är ytterst viktig för Fonden för en rättvis omställning. Enligt förordningen om gemensamma bestämmelser ska medlemsstaterna organisera ett omfattande partnerskap, som åtminstone inkluderar regionala och lokala myndigheter, näringslivets och arbetsmarknadens parter, företrädare för civilsamhället (såsom miljöorganisationer, icke-statliga organisationer) samt forskningsinstitut och universitet⁵⁰. Dessa partner ska även vara delaktiga i utformningen, genomförandet och utvärderingen av FRO-program och territoriella planer. Partnerskapet bör utvecklas i enlighet med den uppförandekod som kommissionen har fastställt⁵¹. Dessutom kommer ett offentligt samrådsförfarande att ingå i en strategisk miljöbedömning av de program som omfattar FRO.

⁴⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.

⁴⁸ https://europa.eu/climate-pact/index_sv.

⁴⁹ <https://futureu.europa.eu/>.

⁵⁰ Artikel 8 i förordningen om gemensamma bestämmelser.

⁵¹ Delegerad förordning (EU) nr 240/2014.

”Medlemsstaterna ska, tillsammans med de behöriga lokala och regionala myndigheterna för de berörda territorierna, utarbeta en eller flera territoriella planer” (*artikel 11.1 i FRO-förordningen*)

De territoriella planerna kan endast återspegla och hantera den verkliga situationen och uppnå en rättvis omställning om samtliga relevanta nationella, regionala och lokala berörda parter deltar och tar ansvar för omställningen inom sitt territorium. Berörda parter på lokal nivå, inklusive näringslivets och arbetsmarknadens organisationer (t.ex. fackföreningar, även sådana som företräder kolgruvearbetare), och organ som företräder det civila samhället (ungdomsorganisationer, icke-statliga miljöorganisationer osv.) bör fullt ut delta i debatten om hur framtiden ska se ut i deras territorium. För att på ett ändamålsenligt och aktivt sätt kunna delta i genomförande-, övervaknings- och utvärderingsfaserna bör sådana berörda parter ingå i de aktuella programmets övervakningskommittéer. Dessutom bör de även lokalt ha möjlighet att övervaka genomförandet av de territoriella planerna.

I syfte att beakta kvinnornas särskilda situation och roll i omställningen till en klimatneutral ekonomi bör **jämställdhet** främjas. Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och företagandet, samt lika lön, är viktiga aspekter när det gäller att säkerställa lika möjligheter. FRO bör också ägna särskild uppmärksamhet åt sårbara grupper som drabbas opropotionellt hårt av omställningens negativa effekter, såsom arbetstagare med funktionsnedsättning.

Det är viktigt att unga aktivt deltar i förvaltningen av FRO. Det är omöjligt att skapa en framtidssäkrad ekonomi om inte de som kommer att leva i och forma framtiden är delaktiga. FRO handlar om att uppfinna en ny ekonomisk och social framtid för dessa områden och unga människor måste delta aktivt i processen⁵².

När det gäller berörda parter roll i programplaneringen och genomförandet av FRO bör följande beaktas:

- De befogenheter de olika myndighetsnivåerna har att genomföra de särskilda verksamheter som anges i artikel 8.2 i FRO-förordningen.
- Möjligheterna för berörda parter på lokal och regional nivå att aktivt delta i programplaneringen och genomförandet av FRO.
- Åtgärdernas komplementaritet i berörda territorier.
- De olika myndigheternas administrativa kapacitet att programplanera och genomföra FRO.

Dessutom bör de rättsliga kraven för makroregionalt, interregionalt, gränsöverskridande och transnationellt samarbete enligt artikel 22.3 a i och artikel 22.3 d vi i förordningen om

⁵² Verktygslådan *Youth for a Just Transition* ger tips om hur unga kan engageras i genomförandet av FRO, se https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2021/youth-for-a-just-transition-a-toolkit-for-youth-participation-in-the-just-transition-fund. Dessutom kan unga engageras via befintliga strukturer, t.ex. ungdomsnätverken inom Interregprogram och makroregionala strategier, *Interreg Volunteer Youth Initiative* och ungdomar som åtagit sig att följa upp manifestet för unga för att utforma den europeiska samarbetspolitiken och dess rekommendationer om ungdomars delaktighet. För närmare upplysningar: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/youth_manifesto_interreg_sv.pdf.

gemensamma bestämmelser beaktas, eftersom olika typer av samarbete kan göra det möjligt för berörda territorier att gemensamt hantera några av de utmaningar och dra nytta av de möjligheter som omställningen medför.

”Kommissionen bör därför inrätta en plattform för en rättvis omställning, som bygger på den befintliga plattformen för kolregioner i omställning, för att möjliggöra bilateralt och multilateralt utbyte av erfarenheter och bästa praxis mellan alla berörda sektorer” (*skäl 18 i FRO-förordningen*).

Plattformen för en rättvis omställning (*plattformen*) inrättades för att hjälpa alla berörda parter att få tillgång till stödet. Regelbundet ordnas evenemang där deltagarna kan dela kunskap och bra praxis, bygga upp sin kapacitet, utbyta åsikter bilateralt och multilateralt inom samtliga berörda sektorer, samt ge råd om en rättvis omställning till myndigheter och berörda parter som är delaktiga i verksamheter relaterade till mekanismen för en rättvis omställning. Plattformen har också en särskild webbsida och ett kontaktformulär⁵³.

Plattformen bygger på och utökar initiativet för kolregioner i omställning, som även fortsättningsvis kommer att omfatta ett särskilt arbetsflöde för kol-, torv- och oljeskifferregioner över hela EU⁵⁴. Vidare kommer plattformen att ge råd via ett antal arbetsgrupper som har till uppgift att engagera berörda parter och avser de koldioxidintensiva sektorerna stål, cement och kemikalier.

Dessutom planerar kommissionen att inom plattformen skapa en databas över projekt och sakkunniga. Syftet är att starta ett nätverk där medlemsstater, regioner och berörda parter kan dela åsikter och bra praxis och bidra till att skapa en hållbar projektkatalog.

I princip kommer plattformen att bistå de regioner som ingår i de territoriella planerna. Andra regioner får bjudas in att delta i plattformens arbete för att underlätta utbytet av åsikter och öka kunskaperna om olika policyer. Detta gäller även de regioner som deltar i initiativet för kolregioner i omställning men inte får FRO-stöd.

8. KOMPLEMENTARITET

Relevanta lagbestämmelser	
Förordning	Artiklar, skäl eller bilagor
Förordningen om Fonden för en rättvis omställning (2021/1056)	Artikel 11 – Territoriella planer för en rättvis omställning Bilaga II – Förlaga för territoriella planer för en rättvis omställning Skälen 4 och 7
Förordningen om gemensamma bestämmelser (2021/1060)	Artikel 11 – Partnerskapsöverenskommelsens innehåll Artikel 22 – Programmets innehåll
Relaterad lagstiftning	

⁵³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-platform_sv.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/initiative-for-coal-regions-in-transition_en.

”Om medlemsstater avser utnyttja möjligheten att få stöd inom ramen för de andra pelarna i mekanismen för en rättvis omställning ska deras territoriella planer för en rättvis omställning ange de sektorer och tematiska områden som förväntas få stöd inom ramen för dessa pelare” (artikel 11.5 i FRO-förordningen)

Förutom FRO (pelare 1) består mekanismen för en rättvis omställning av ett särskilt program under InvestEU (pelare 2) och en lånefacilitet för den offentliga sektorn (pelare 3). Pelarna 2 och 3 kommer att mobilisera ytterligare investeringar till förmån för territorier i en rättvis omställning genom att locka privata investeringar och utnyttja offentliga investeringar maximalt. Tillgång till pelarna 2 och 3 fås genom de territoriella planerna, som måste ange komplementariteten mellan pelarna samt vilka sektorer och verksamheter stödet från dessa pelare avser. Projekt som får stöd från pelarna 2 och 3 kan befinna sig utanför de territorier som omfattas av den territoriella planen, under förutsättning att de gynnar de stödberättigade territorierna genom att bidra till att tillgodose deras omställningsrelaterade utvecklingsbehov enligt beskrivningen i den territoriella planen^{57,58}. Pelarna 2 och 3 har var sin rättslig grund som fastställer vilka investeringar som är stödberättigande.

Under pelare 2 i mekanismen för en rättvis omställning kommer kommissionen att inrätta ett **särskilt program för en rättvis omställning** under InvestEU. InvestEU-programmet är en budgetgaranti som ges till genomförandepartner. EIB-gruppen kommer att utnyttja större delen av EU:s garanti, men även andra internationella finansinstitut och nationella utvecklingsbanker kan utnyttja de tillgängliga resurserna. Programmet för en rättvis omställning bör stödja ekonomiskt bärkraftiga investeringar som görs av den privata eller offentliga sektorn och överensstämmer med målen för en rättvis omställning. De kan genomföras med någon av de finansiella produkterna inom InvestEU:s fyra politikområden⁵⁹, i syfte att främja ekonomisk tillväxt och öka den ekonomiska dragningskraften hos territorier med en godkänd territoriell plan. Exempelvis kan energi- och transportinfrastrukturprojekt som förbättrar förbindelserna mellan territorier i en rättvis omställning finansieras av pelare 2 även om de genomförs i andra regioner, under förutsättning att projekten gynnar de berörda regionerna och underbyggs i de territoriella planerna.

⁵⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/523 av den 24 mars 2021 om inrättande av InvestEU-programmet och om ändring av förordning (EU) 2015/1017.

⁵⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1229 om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning.

⁵⁷ ”Projekt i territorier som identifierats i de territoriella planerna för en rättvis omställning eller projekt som är till förmån för dessa regioners omställning, även om de inte genomförs i just de territorierna, kan få stöd genom programmet, men endast om finansiering utanför territorier som omfattas av en rättvis omställning är centrala för omställningen i dessa territorier.”, (skäl 30 i InvestEU-förordningen).

⁵⁸ ”Projektet [...] stöder sådana territorier som identifieras i en territoriell plan för en rättvis omställning, även om projekten inte är belägna i dessa territorier” (artikel 9.1 a i förordningen om lånefaciliteten för den offentliga sektorn).

⁵⁹ https://europa.eu/investeu/investeu-fund/about-investeu-fund_en.

Lånefaciliteten för den offentliga sektorn (lånefaciliteten) kommer endast att stödja offentliga investeringar och består av en kombination av bidrag från kommissionen (1,5 miljarder euro) och lån från EIB (10 miljarder euro). Totalt väntas lånefaciliteten leda till offentliga investeringar på mellan 25 och 30 miljarder euro. Om EU:s bidragsbudget skulle öka, eller om det skulle krävas för ett korrekt genomförande av lånefaciliteten, kan lånefaciliteten utökas till att omfatta andra finansieringspartner än EIB. Faciliteten kommer att finansiera projekt som inte genererar tillräckliga inkomster för att täcka investeringskostnaderna. Projekten förväntas omfatta alla typer av offentlig infrastruktur, som energi och transport, social infrastruktur och subventionerade bostäder eller urbana infrastrukturprojekt. Pelare 3 kommer även att omfatta stöd i form av rådgivning i samband med upprättandet av en projektkatalog. Projekt som får stöd från lånefaciliteten kan för samma verksamhet inte motta stöd enligt andra EU-program, inbegripet pelarna 1 och 2. Lånefaciliteten kommer att genomföras genom direkt förvaltning och en inbjudan att lämna förslag. I ett första skede sker urvalet inom medlemsstaten och senare på EU-nivå.

”Synergier och komplementaritet med andra relevanta unionsprogram för att ta itu med de utvecklingsbehov som fastställts” (*artikel 11.2 j i FRO-förordningen*)

FRO-finansieringen kommer att behöva kompletteras med **annan EU-finansiering** för att uppnå det önskade resultatet i de utvalda territorierna. Sådan komplementaritet bör beskrivas i de territoriella planerna. Informationen måste överensstämma med beskrivningen av synergier och komplementaritet i partnerskapsavtalet och de relaterade programmen. Med tanke på logiken bakom FRO är det dessutom viktigt att tydligt ange avgränsningen gentemot Eruf och ESF+. Medan FRO huvudsakligen kommer att stödja ekonomisk diversifiering samt omskolning och kompetenshöjande åtgärder för att mildra de socioekonomiska konsekvenserna av omställningen, kan investeringar i användning av teknik och infrastruktur för ekonomiskt överkomlig ren energi och minskade växthusgasutsläpp i första hand finansieras av Eruf och Sammanhållningsfonden (de politiska målen 2 och 3). När det gäller ekonomisk modernisering bör synergier med Eruf uppnås genom smart specialisering (politiskt mål 1). Likaså bör synergier med Eruf (politiskt mål 4) och ESF+ säkerställas för utveckling av grön kompetens och gröna jobb. ESF+ bör i första hand stödja utvecklingen av nya system och tjänster för sysselsättning, utbildning och social inkludering som avser hela befolkningen eller bredare målgrupper än dem som påverkas av omställningen. Andra finansieringskällor är exempelvis Fonden för ett sammanlänkat Europa⁶⁰, Life-programmet⁶¹, InvestEU⁶², Horisont Europa⁶³, programmet för ett digitalt Europa⁶⁴, Kol- och

⁶⁰ https://cinea.ec.europa.eu/index_en.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/easme/en/life>.

⁶² https://europa.eu/investeu/home_en.

⁶³ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_en.

⁶⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>.

stålforskningsfonden⁶⁵ eller EU:s innovationsfond för utsläppshandelssystemet⁶⁶ och moderniseringsfonden⁶⁷.

Genom **faciliteten för återhämtning och resiliens** kommer icke återbetalningspliktiga stödformer och lån att vara tillgängliga för sådana reformer och investeringar som medlemsstaterna utför i syfte att främja sammanhållning, påskynda återhämtningen efter covid-19-krisen och göra EU:s ekonomier och samhällen mer hållbara, motståndskraftiga och bättre förberedda på de utmaningar och möjligheter som de gröna och digitala omställningarna medför. Stödet kommer att ges på grundval av de nationella återhämtnings- och resiliensplanerna. Det är viktigt att i varje enskilt fall säkerställa synergi, komplementaritet, enhetlighet, samstämmighet och avgränsning mellan faciliteten för återhämtning och resiliens och det sammanhållningspolitiska stödet (inklusive FRO), enligt förfarandet i förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens⁶⁸.

⁶⁵ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/research-fund-coal-and-steel-rfcs_en.

⁶⁶ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_en.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/clima/policies/budget/modernisation-fund_en.

⁶⁸ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en.